

เปิดเทอมใหญ่วัยทำงาน

โอมศิริ วีระกุล

เรื่อง

วนิชชา สนิทชน

ภาพประกอบ

คำนำสำนักพิมพ์

ทุกครั้งที่อ่านต้นฉบับของโอมศิริ เราตื่นตื่นทุกครั้ง เพราะไม่รู้เลยว่า จะเจอข้อคิดและบทเรียนอะไรบ้าง ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้เราคิดถึงช่วงแรกที่ได้อ่าน *สิ่งที่เจ้านายไม่เคยบอก* ผลงานเล่มแรกของเขา

กระทั่งอ่านจบ เราพบว่าหนังสือเล่มนี้เต็มไปด้วยบทเรียน คำสอน ประสบการณ์ และกำลังใจจากผู้เขียนที่ควรค่าแก่การส่งต่อให้คนทำงานรุ่นต่อไป เราหวังว่าคุณผู้อ่านน่าจะตื่นตื่นกับบทเรียนในหนังสือเล่มนี้เช่นเดียวกับเรา

ยินดีต้อนรับน้องใหม่วัยทำงานครับ:)

springbooks

กุมภาพันธ์ 2560

คำแนะนำผู้เขียน

ทุกครั้งที่สัมภาษณ์งาน ผมตื่นเต้นทุกครั้ง เพราะไม่รู้เลยว่า จะเจออะไรบ้าง ความรู้สึกเหล่านั้นทำให้ผมคิดถึงช่วงแรกเข้ามหาวิทยาลัย ผมไม่รู้เลยว่า จะเจอเพื่อนแบบไหน รุ่นพี่เป็นอย่างไร วิชาเรียนยากหรือเปล่า การทำงานก็เช่นกัน ไม่รู้ว่าเพื่อนร่วมงานจะเป็นอย่างไร และหัวหน้าเป็นแบบไหน

กระทั่งเวลาผ่านไป ผมพบว่าความรู้สึกแรกต่อประสบการณ์ต่างๆ ทำให้ชีวิตมีเรื่องราวที่เป็นบทเรียน เป็นคำสอน เป็นความทรงจำ และเป็นกำลังใจ ซึ่งผมก็ไม่ยอมปล่อยให้มันผ่านไปง่ายๆ เพราะผมคิดว่าทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตการทำงานควรค่าแก่การบันทึก และส่งต่อให้คนทำงานรุ่นต่อไปได้อ่าน ได้รู้ และได้คิด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องๆที่กำลังเข้าสู่รอยต่อของชีวิตการทำงาน ย่อมมีความรู้สึกตื่นเต้น ความรู้สึกนี้คล้ายการรับน้องใหม่ ทว่าเปลี่ยนสถานที่จากมหาวิทยาลัยเป็นบริษัทใดสักแห่งที่หลายคนใฝ่ฝันอยากเข้าไปทำงาน ซึ่งผมเชื่อว่าทุกคนคงเหมือนผมในอดีต ที่ไม่รู้เลยว่าวันข้างหน้าจะเจออะไรบ้าง มีเพียงเวลาเท่านั้นที่นำพาเราไปพบเจอกับประสบการณ์ใหม่ๆ

ผมหวังว่าทุกคนจะได้รับความสุขและสาระจากการทำงานนะครับ

ยินดีต้อนรับทุกคนที่กำลังเข้าสู่ช่วงเปิดเทอมใหม่วัยทำงานครับ

ไอมศิริ วีระกุล

“

สิ่งที่แย่มากที่สุดของงานประจำคือ มันทำให้คุณมีเวลาน้อยลง แต่สิ่งที่เข้ามาทดแทนคือการมีกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน ซึ่งช่วยให้คุณบริหารจัดการเวลาที่แน่ชัดในการทำงานได้ การสร้างและรักษากิจวัตรประจำวันเอาไว้ นั่นมีความสำคัญยิ่งกว่าการมีเวลารว่างเหลือเพื่อเสียด้วยซ้ำ

”



ห้วงโซ่แห่งโอกาส

ผมเคยเห็นกระทู้คำถามที่น่าสนใจของเว็บไซต์ชื่อดังหัวข้อคือ

“ใครถึงเวลาเลิกงานแล้วกลับบ้านตรงเวลาเป๊ะ แล้วโดนคนในแผนกมองบ้างไหมครับ”

เป็นคำถามที่ไม่ได้หือหาว แต่กลับให้ความรู้สึกว่า น่าค้นหาคำตอบมากครับ เชื่อว่าคนทำงานหลายๆ คนคงเคยประสบเหตุการณ์อย่างที่เราพูดถึงไว้แน่นอน

สมัยเรียนปริญญาโท ผมเคยสัมภาษณ์คุณวินทร์ เลียววาริณ นักเขียนชื่อดัง เขาเคยเล่าถึงประสบการณ์การทำงานสถาปนิกที่ประเทศสิงคโปร์ ใจความหลักคือ สังคมการทำงานที่นั่น การเลิกงานตรงเวลาแสดงถึงความรับผิดชอบ ต่องานและใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ขยายความง่าย ๆ ก็คือ ใครที่ทำงานเสร็จตามกรอบเวลาที่กำหนดถือว่าเป็นคนทำงานที่มีความรับผิดชอบสูง วางแผนในการทำงานดี บริหารเวลาเยี่ยม

ส่วนคนที่ทำงานดึกๆ ตื่นๆ ก็จะถูกมองว่ามีคุณสมบัติตรงข้ามกับคนประเภทแรก การยกเนื้อหาการทำงานในเบื้องต้นขึ้นมานั้น ไม่ได้ยกขึ้นมาเพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมการทำงานของประเทศเขากับประเทศเรา เพียงแต่อยากชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่คนทำงานจะได้รับจากการรับผิดชอบงานในกรอบเวลาจนสำเร็จเสียมากกว่า หากเลิกตรงเวลา เราจะถามตัวเองว่า “เย็นนี้เราจะไปไหนดี” เชื่อว่าเป็นคำถามที่ใครก็ชอบทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นหนุ่มๆ หรือสาวๆ ตัวผมเองก็เช่นกัน

นับ บาร์ ร้านหนังสือ โรงภาพยนตร์ สวนสาธารณะ พื้นที่เหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นพื้นที่เี่ยวยาและชุกกำลังแก่คนทำงานหลังเลิกงานเป็นอย่างดี ไม่ว่าคุณจะทำนายอาชีพอะไรก็ตาม ย่อมต้องการการผ่อนคลาย หรือการออกไปหาพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจใหม่ๆ ให้แก่ชีวิตบ้าง

โดยรวมหลายคนอาจมองว่า สุดท้ายงานประจำก็ยังคงเป็นโครงสร้างที่ขโมยเวลาของเราอยู่ดี ซึ่งเราคงไม่เข้าประเด็นการลาออกจากการประจำกันหรอกนะครับ เพราะทุกสถานการณ์มักจะมีคำตอบให้แก้ไขแตกต่างกันออกไป

ออสติน คลีออน ผู้เขียนหนังสือขโมยให้ได้อย่างศิลปิน (Steal Like an Artist) พูดถึงหัวข้อ “อย่าทิ้งงานประจำ” ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้ครับ

“สิ่งที่แย่ที่สุดของงานประจำคือ มันทำให้คุณมีเวลาน้อยลง แต่สิ่งที่เข้ามาทดแทนคือการมีกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน ซึ่งช่วยให้คุณบริหารจัดการเวลาที่แน่ชัดในการทำงานได้ การสร้างและรักษากิจวัตรประจำวันเอาไว้ นั่นมีความสำคัญยิ่งกว่าการมีเวลาว่างเหลือเพื่อเสียด้วยซ้ำ”

สิ่งที่ออกสตินต้องการจะบอกเราคือ ลองสรรหาเวลาที่เหลือจากงานประจำมาทำกิจวัตรนั้นเองครับ นั่นอาจเป็นแต้มต่อของชีวิตทั้งในและนอกเวลางานที่จะทำให้เรามีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายบางอย่าง เพื่อไม่ให้ชีวิตเคร่งครัดจนเกินไป

ผมเห็นมีกลุ่มคนเหล่านี้เกิดขึ้นมากมายในสถานภาพการเป็นพนักงานประจำ พวกเขาสร้างสินค้าของตัวเองแล้วจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ หรือเปิดร้านขายของในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ออกสตินยกตัวอย่างการสรรหาเวลา来做กิจวัตรผ่านการสร้างปฏิทินของตัวเองขึ้นมาเพื่อใช้ในการวางแผน และเตือนตัวเองให้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางมากจนเกินไป

ออกสตินเปรียบเทียบว่า การทำเช่นนี้เสมือนการค่อยๆ ร้อยยห่วงโซ่เข้าด้วยกัน จนห่วงโซ่ยาวขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากนั้นเราก็มีหน้าที่รักษาห่วงโซ่อย่าให้มันขาดออกจากกันเท่านั้นเอง ห่วงโซ่เหล่านั้นคือความต่อเนื่องของกิจวัตรจากการสรรหาเวลา จนกลายเป็นนิสัยใหม่ของเราไปโดยอัตโนมัติ

“ใครถึงเวลาเลิกงานแล้วกลับบ้านตรงเวลาเป๊ะ แล้วโดนคนในแผนกมองบ้างไหมครับ”

ไม่ว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ จะมองเราอย่างไร หรืออาจเกิดการนิทาถลบหลังหรือไม่ หากเรามีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เราทำอยู่นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อน ยกเว้นความอิจฉาริษยาในความสามารถของเราที่จัดการกับงานได้ตามกรอบเวลาที่กำหนด อันนี้ก็คงเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้จริงๆ

มองข้ามไปเถอะครับ เชื้อมันและเก็บโชที่คุณกำลังต่อมันให้ยาวขึ้นเรื่อยๆต่อไป เพราะโชเหล่านี้จะสร้างวงจรชีวิตที่ดีที่เต็มไปด้วยความสามารถ โอกาส และเป้าหมายแก่ชีวิตเราได้สร้างกิจวัตรใหม่ๆและรางวัลที่ควรค่าแก่การได้รับ มากกว่าการถูกเชิดชูว่าเป็นคนทุ่มเทให้บริษัทด้วยการทำงานหามรุ่งหามค่ำเพียงอย่างเดียว

เพราะแนวทางการทำงานลักษณะนั้นอาจไม่ใช่คำตอบที่ดีที่สุดของการทำงานในยุคนี้...

ด้วย ให้คุณเล่นจนกว่าจะเอาชนะหรือไม่ก็ขอยอมแพ้ไป

กติกาของเกมนี้คือ ทำอย่างไรก็ได้ให้นำแก้วที่อยู่ในหลอดแก้วออกมาได้

หลายคนคงคิดว่าทำไมง่ายจังใช่ไหมครับ ลองดูครับ ผมให้เวลา...ตึกตอกๆ

หลายคนพยายามดึงหลอดแก้วออกจากฐานเพื่อเทให้แก้วไหลออกมา แต่ขอโทษครับ เรายึดตัวฐานกับหลอดเอาไว้ไม่ให้เคลื่อนที่ได้

บางคนพยายามใช้ปากดูดหลอดแก้วเพื่อให้แก้วลอยขึ้นมาขอโทษด้วยครับ แรงคุณไม่พอนั่นเอง เพราะหลอดแก้วที่เรานำมาสูงเกินกว่ากำลังปอดของคุณจะทำงาน

บางคนใจร้อนจนทนไม่ไหว ตัดสินใจยกโต๊ะเพื่อจะเทแก้วออกจากหลอดแก้ว ขอโทษด้วยครับ เราได้ยึดขาโต๊ะทั้งสี่ขาไว้กับพื้นหมดแล้ว ที่สำคัญ การทุบให้หลอดแก้วแตกเพื่อที่จะใช้นิ้วมือล้วงหยิบแก้วเพียงหนึ่งฝักก็คงเป็นวิธีที่ไม่น่าชื่นชมสักเท่าไร

คุณคงเริ่มหงุดหงิด และเริ่มกุมขมับแล้วใช่ไหมครับว่าจะทำอย่างไรถึงจะนำแก้วออกจากหลอดแก้วนั้นได้ แต่อย่าเพิ่งตำหนิตัวเองเลยครับ ผมคิดว่าคุณควรใจเย็นๆ ก่อน เพราะพฤติกรรมที่คุณคิดจะทำในเบื้องต้นนั้น ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่เคยถูกส่งเข้าไปในห้องทดลองดังกล่าวต่างก็ทำเช่นนั้นเหมือนกันหมดและทุกคนก็ลงเอยด้วยการกุมขมับ จากนั้นทุกคนก็ได้รับไอแพดที่บันทึกภาพวิดีโอซึ่งเป็นการเฉลยวิธีนำแก้วออกมาจากหลอดแก้วที่ตั้งอยู่ตรงหน้าพวกเขาจากลิงอุรังอุตังตัวหนึ่ง!

ใช่ครับ ลิงอุรังอุตังสามารถนำแก้วออกมาจากหลอดแก้วนั้น

ได้อย่างง่ายดาย โดยมันเอาน้ำใส่หลอดแก้วนั้นเพื่อให้ถั่วลอยขึ้นมา จากนั้นมันก็เพียงใช้นิ้ววัดถั่วขึ้นมาอย่างง่ายดาย

หลังจากผมดูการทดลองชุดนี้จบ ก็พลันนี่ถึงนิทานอีสป เรื่องกากับเหยือกน้ำขึ้นมาทันที

การทดลองครั้งนี้ทำให้ผมฉุกคิดเรื่องการเผชิญหน้า กับสถานการณ์ที่อยู่ตรงหน้าว่า การมุ่งมั่นเพื่อแก้ไขสิ่งที่อยู่ เบื้องหน้าเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ทว่าการหัดสังเกต สภาพแวดล้อม หรือวัสดุอุปกรณ์อย่างน้ำในขวด ซึ่งมองเพียงผิวเผินอาจไม่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา แต่สำหรับคนที่มอง ทุกอย่างเป็นโอกาส ก็มักจะไม่นะเลยมต่อสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว อย่างแน่นอน อาจเป็นเพราะบุคคลเหล่านั้นเชื่อว่าทุกอย่าง คือโอกาสของเขา

เหตุการณ์ของลิงกับถั่วทำให้ผมนึกถึงน้องชายคนหนึ่ง ที่ผมรู้จัก เขาชื่อ “บาส”

บาสอายุอ่อนกว่าผมประมาณ 4 ปี ผมรู้จักบาสเพราะ กาแฟ บาสเป็นบาริสต้าร้านกาแฟชื่อดังแห่งหนึ่งในถนนข้าวสาร ทั้งที่ตอนนั้นบาสยังเรียนอยู่แค่ปี 2 ผมเคยถามบาสว่า ทำไมถึง สนใจมาเป็นบาริสต้า ผมยังจำคำตอบบาสได้แม่น “ผมอยาก หาเงินได้ด้วยตัวเองครับพี่”

เป็นเหตุผลสั้นๆ ที่ฟังดูง่าย แต่น้ำเสียงของบาสเต็มไปด้วย ความมุ่งมั่น

บาสไม่ได้มีความสามารถแค่ชงกาแฟ แต่บาสมีความ สามารถด้านการพูดเชิญชวนและแนะนำเมนูให้ลูกค้าชาวไทย และชาวต่างชาติได้อย่างคล่องแคล่ว จนผมเพิ่งมารู้ทีหลังว่า แท้จริงแล้วบ้านของบาสเข้าขั้นมีฐานะระดับหนึ่งเลยทีเดียว

ที่สำคัญ บ้านของบาสทำธุรกิจค้าขาย ผมจึงไม่แปลกใจว่าทำไมบาสถึงมีดีเอ็นเอการขายและการบริการอย่างเข้มข้น

กระทั่งบาสเรียนจบและประกอบอาชีพเป็นพนักงานขายรถเบนซ์ย่านชานเมือง ทันทีที่ผมรู้จักก็นึกแปลกใจว่าทำไมบาสถึงเป็นพนักงานขายรถ เพราะจากการเคยพูดคุยและได้รับมุมมองความคิดเห็นของบาสแล้ว ผมคิดว่าบาสน่าจะทำอะไรได้เยอะกว่านี้

แต่ผมประเมินบาสผิดอย่างมหันต์

บ่อยครั้งที่ผมเห็นบาสโพสต์สเตตัสขอบคุณลูกค้าทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดที่เดินทางมารับรถกับบาส จนวันหนึ่งบาสโพสต์รูปตำแหน่งพนักงานดีเด่นของศูนย์รถเบนซ์ ไซค์รับบาสได้รับตำแหน่งนั้นโดยใช้เวลาเพียงไม่กี่ปี

บ๊อบ โกลอมบ์¹ ผู้อำนวยการฝ่ายขายของร้านตัวแทนจำหน่ายรถนิสสัน ซึ่งเผยถึงความสำเร็จจากการขายรถได้อย่างมหาดล

บ๊อบมีกฎเกณฑ์อันแสนเรียบง่ายที่เขานำมาใช้ในการทำงานขาย นั่นคือ การไม่ตัดสินใจใครจากภาพลักษณ์ภายนอก เพราะโกลอมบ์เชื่อว่าทุกคนที่เดินเข้ามาในศูนย์บริการรถของเขา คือลูกค้าที่มีอำนาจซื้อรถยนต์เท่ากันหมด

บ๊อบกล่าวไว้อย่างน่าคิดว่า “การด่วนตัดสินคนอื่นจะนำมาซึ่งความล้มเหลว คุณต้องทุ่มเทให้กับทุกคนอย่างเต็มที่”

บ๊อบบอกอีกว่า พนักงานที่ขาดประสบการณ์จะมองลูกค้าเพียงเปลือกนอก ซึ่งแท้จริงแล้วลูกค้าบางรายอาจแต่งตัวไม่ได้

¹จากหนังสือเรื่อง คิดให้น้อยลง แล้วจะเห็นได้ลึกกว่า (BLINK)

ดีมากนัก แต่เขาอาจเป็นประเภทผ้าขี้ริ้วห่อทองก็ได้ นี่คือสิ่งที่
โกลอมบี้ได้จากประสบการณ์การทำงานที่มีพื้นฐานมาจากทัศนคติ
อันยอดเยี่ยม

ตอนได้ยินเรื่องของบ๊อบ ผมก็พลันนึกถึงสเตตัสของบาส
ที่เขาเคยโพสต์ไว้ โดยสรุปประมาณว่า มีลูกค้าชายหญิงคนหนึ่ง
เดินเข้ามาในบริเวณงานศูนย์รถเบนซ์ สภาพภายนอกของ
ชายหญิงคนนั้นเหมือนพ่อค้าแม่ค้าทั่วไป ไม่ได้ดูสะอาดสะอ้าน
มากนัก แต่บาสไม่ได้ละเลยที่จะให้บริการเหมือนลูกค้าคนอื่นๆ
กระทั่งชายหญิงคนนั้นตัดสินใจซื้อรถด้วยเงินสดกับบาส และเอ่ย
คำชื่นชมการให้บริการของบาสที่ไม่ได้เลือกบริการพวกเขาจาก
ภายนอก

สเตตัสของบาสในครั้งนั้นให้ข้อคิดกับผมหลายอย่าง
ยิ่งมารู้เรื่องของบ๊อบด้วยแล้ว ยิ่งตอกย้ำความจริงของโอกาสที่อยู่
รอบๆ ตัวเรายังมีอยู่จริง ไม่ว่าเราจะทำอาชีพอะไรก็ตาม
ขอเพียงใส่ใจ มุ่งมั่น และพยายามเปิดตา เปิดใจให้กว้าง เรา
ก็จะเห็นโอกาสอยู่ตรงหน้า ไม่ว่าจะเป็ฯขวดน้ำที่วางอยู่ในห้อง
ทดลองหรือลูกค้าที่แต่งตัวมอมแมมในศูนย์รถก็ตาม

“ประสบการณ์เหล่านั้นขัดเกลาความคิด ความรู้สึกของผมต่อ
คนทำงานระดับล่างอย่างเห็นได้ชัด ผมไม่รู้สึกว่าเขาเป็นคนอีกชนชั้นหนึ่ง
แม้สังคมจะกำหนดพวกเขาแบบนั้น ผ่านอัตราค่าจ้าง เครื่องแบบ และ
หน้าที่การทำงานก็ตาม แต่สำหรับผมแล้ว เราคือคนทำงานเหมือนกัน
แต่เพียงมีโอกาสไม่เท่ากันเท่านั้น”



ชีวิตที่ออกแรง

แรงลมและไอน้ำแดดปะทะใบหน้าของผม ขณะนั่ง
มอเตอร์ไซค์เพื่อเดินทางไปทำงานท่ามกลางการจราจรที่หนาแน่น
เหมือนทุกวัน พื้นที่เล็กๆ ระหว่างรถยนต์ที่ขับมาชนากัน
ก็มากพอที่มอเตอร์ไซค์จะพาผมเข้างานทันเวลาเหมือนทุกวัน
แต่ไม่ใช่สำหรับวันนี้...

รถกระบะสภาพทรุดโทรมที่มีลูกกรงบรรจุชีวิตคนงาน
มากมายภายใต้เสื้อสีฝุ่น หน้าตาอ่อนแรง ผิวหนังดูหยาบกร้าน
อันเป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงการทำงานหนักมาตลอด ผมสบ
สายตาของพวกเขายู้งายพักหนึ่งระหว่างที่มอเตอร์ไซค์ไม่สามารถ
เคลื่อนที่ไปได้เนื่องจากพื้นที่อันคับแคบ

ขณะเดียวกัน รถเก๋งคันข้างๆ มีเด็กนักเรียนชั้นประถม
กำลังสนทนากับผู้ชายหลังพวงมาลัยที่คาดว่าจะเป็นคุณพ่อ
ของเขา เส้นทางชีวิตทั้งสองข้างของผมบนถนนสายนี้ช่าง
แตกต่างกันเหลือเกิน

ภาพที่เกิดขึ้นทำให้ผมนึกถึงคำสอนของพ่อในอดีตระหว่างขับรถไปส่งผมที่โรงเรียน พ่อมักพูดว่า ถ้าไม่อยากลำบากจงตั้งใจเรียน ขยัน และอดทน สารภาพตามตรงว่า ตอนนั้นผมไม่เข้าใจด้วยซ้ำว่าตั้งใจเรียนแล้วจะเกิดอะไรขึ้น นอกจากคะแนนสอบจะออกมาดี

เวลาพ่อพบเห็นคนขายแรงงาน เช่น กรรมกร เด็กขายพวงมาลัย เด็กเข็ดกระจกรถ คนโบกรถ เด็กเสิร์ฟ หรือเด็กปั๊ม พ่อไม่เคยพูดจาดูถูกคนเหล่านี้ เพราะพื้นฐานพ่อเติบโตมาจากครอบครัวค้าขาย ทำให้พ่อรู้ว่างานบริการและการใช้แรงทำงานมันเหนื่อยยากแค่ไหน

ในทางกลับกัน พ่อมักเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกของคนที่ประกอบอาชีพเหล่านั้น พ่อมักจะให้กำลังใจผ่านบทสนทนาและสิ่งน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ โดยเฉพาะคนโบกรถตามร้านอาหาร ผมยังจำคำพูดของพ่อได้เสมอว่า เงินสิบบาทของเรากับของเขา มีค่าไม่เท่ากัน สิบบาทของเราดูเหมือนน้อย แต่สำหรับเขามันมากพอที่จะใช้ชีวิตต่อไป

ผมซึมซับความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกของพ่อที่แสดงออกผ่านกลุ่มคนเหล่านี้ สมัยวัยรุ่น ผมแทบไม่แยแสเลยว่า ทำไมต้องขอบคุณคนโบกรถ ทำไมต้องให้เงินคนเหล่านี้ ทั้งๆ ที่มันเป็นหน้าที่ของพวกเขาอยู่แล้วไม่ใช่หรือ เราต่างทำหน้าที่ของกันและกันให้ดีที่สุดก็เพียงพอ

กระทั่งผมมีโอกาสไปทำงานร้านอาหารในต่างแดน และพบว่าชีวิตไม่ได้สวยงามเหมือนภาพที่เคยเห็น วันแรกผมสวมเสื้อเชิ้ตของยูนิโคล่ กางเกงยีนของดีเซล และรองเท้าผ้าใบของลาคอสต์ แต่ทั้งหมดไม่ได้มีความหมายต่อการทำงานเลย

สิ่งที่มีความหมายมากกว่าของเหล่านี้คือผ้ากันเปื้อนเปียๆ ฝนหนึ่งเท่านั้น

ความที่ผมเป็นผู้ชายตัวใหญ่ เจ้าของร้านจึงมอบหมายงานแรกให้ผมด้วยการเป็นผู้ช่วยเช็ดแก้วจานชามซ้อนส้อม และคอยยกขยะที่เต็มไปด้วยเศษอาหารไปทิ้งหลังร้าน วันต่อๆ มาหน้าที่ของผมก็เป็นแบบนี้เช่นเดิม จากนั้นเริ่มเชียบมาทำหน้าที่ปอกหอมหัวใหญ่ แครอต มะเขือเทศ หั่นผัก หุงข้าว เป็นต้น ทำให้ทุกวันนี้ผมมีทักษะการทำอาหารเล็กๆ น้อยๆ จากประสบการณ์เหล่านี้

ความก้าวหน้าของการทำงานร้านอาหารคือ การได้เลื่อนตำแหน่งจากเด็กหลังครัวมาเป็นเด็กเสิร์ฟ เพราะไม่ต้องออกแรงเยอะ ตัวไม่เหม็น และที่สำคัญ มันคงน่าสนุกมากกว่า แต่ข้อจำกัดอย่างหนึ่งของผมในตอนนั้นคือเรื่องภาษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรับสารจากลูกค้า และข้อจำกัดมากมาย เรื่องการแพ้อาหารบางประเภท ซึ่งข้อนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญของการทำงานร้านอาหารในต่างประเทศ

ผมจำเป็นต้องจำชื่อเมนูอาหารไทย ประเภทของไวน์ เครื่องดื่มต่างๆ รวมทั้งของหวานให้ได้ทั้งหมด ส่วนเรื่องการสั่งอาหารจะอาศัยคีย์เวิร์ดเอาไว้จำ

ในช่วงแรกเต็มไปด้วยอุปสรรคจากตัวเองเพราะความกลัว แต่ผมพยายามข่มใจไม่ให้แบกรู้สึกไม่มั่นใจกับพนักงานเสิร์ฟคนนี้ ทว่าก็ยังมีความผิดพลาดมากมายเกินกว่าบรรทัดนี้จะเล่าได้หมดไล่ตั้งแต่พังผืด เสิร์ฟผิดโต๊ะ ทำแก้วและขวดเปียര്แตกหมดทั้งถาด! โดนเจ้าของร้านต่อว่ากลางร้าน เล่นเอากำลังใจของผมค่อยๆ หมดไปที่ละนิดๆ จนไม่อยากมาทำงานอีกต่อไปแล้ว

แต่ชีวิตในต่างแดนของผมนั้นก็คงเหมือนกับชีวิตบนหลังรถกระบะคันนั้นที่ไม่มีทางเลือกมากสักเท่าไร ถ้าไม่ทำงานก็ไม่มีเงินจ่ายค่าห้อง กินข้าว กินขนม ในเมื่อมันหนีไปไหนไม่ได้ ผมจึงต้องลุกขึ้นมาสู้ใหม่ ผมพยายามหาจุดดีบางอย่างมาทดแทนจุดอ่อนในเรื่องภาษาในการสื่อสาร ซึ่งค้นพบว่าการใส่ใจในการบริการคือสิ่งที่ผมน่าจะทำได้ดีที่สุดในช่วงเวลานั้น และมันก็ได้ผล

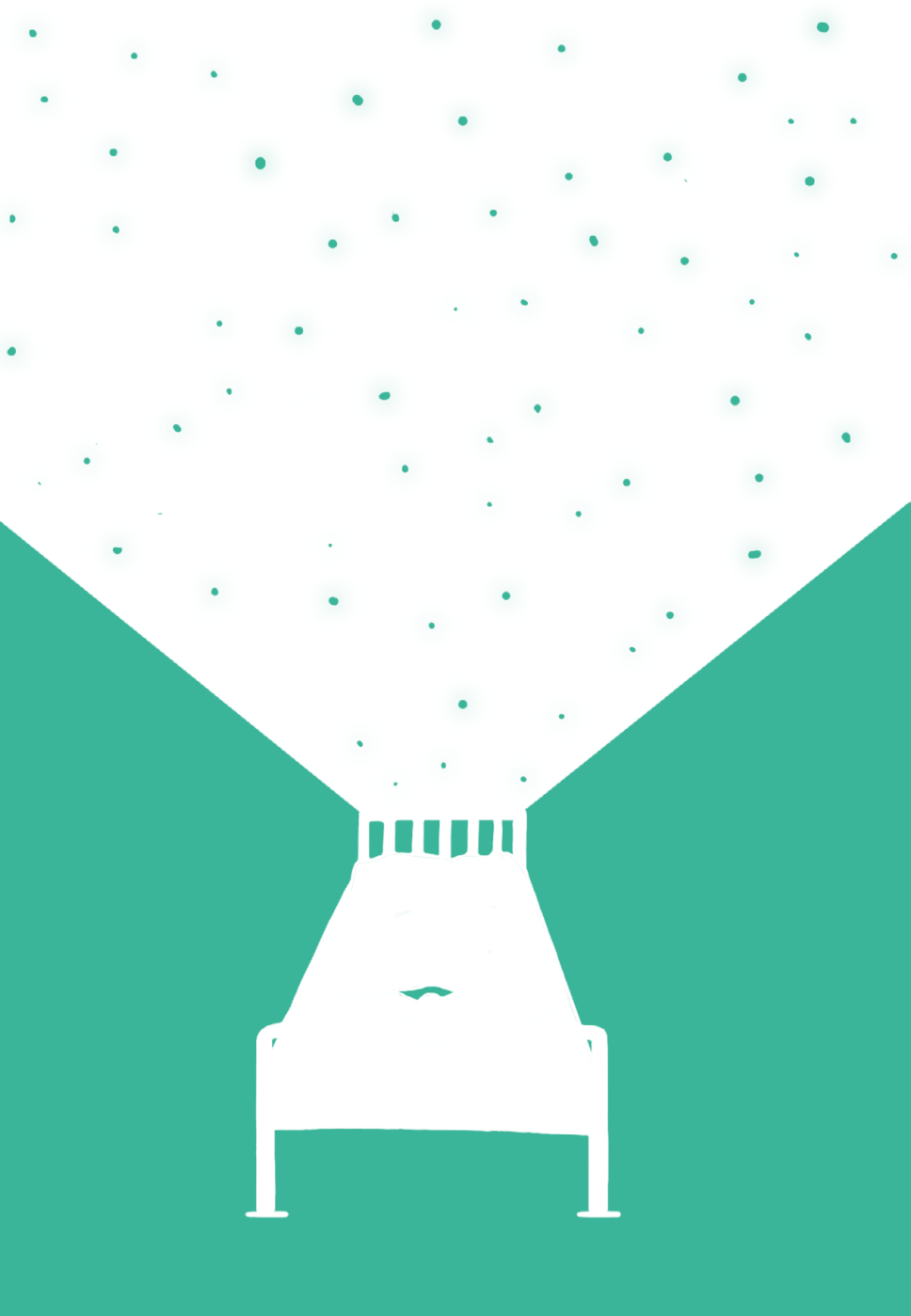
ผมได้รับรอยยิ้มและคำขอบคุณบ่อยขึ้น รวมถึงทิปจากการเสิร์ฟโดยเฉพาะ แม้ภาษาจะไม่ได้ดีมากเท่าเด็กไทยคนอื่นๆ ที่มาเรียนปริญญาที่นี่ แต่มันก็ทำให้ผมภูมิใจที่ลูกค้าส่งความรู้สึกดีๆ มาให้ นี่คือการกำลังใจที่สำคัญ และเชื่อว่าไม่มีใครเข้าใจจนกว่าจะมายืนอยู่ในจุดนี้

ประสบการณ์เหล่านั้นขัดเกลาคำคิด ความรู้สึกของผมต่อคนทำงานระดับล่างอย่างเห็นได้ชัด ผมไม่รู้สึกว่าเขาเป็นคนอีกชนชั้นหนึ่ง แม้สังคมจะกำหนดพวกเขาแบบนั้น ผ่านอัตราค่าจ้าง เครื่องแบบ และหน้าที่การทำงานก็ตาม แต่สำหรับผมแล้ว เราคือคนทำงานเหมือนกัน แต่เพียงมีโอกาสน้อยเท่านั้นเท่านั้น

ถึงวันนี้ผมเริ่มเข้าใจคำพูดและการแสดงออกของพ่อต่อคนทำงานเหล่านั้นว่า มันเป็นพลังงานบวกที่หาไม่ได้ง่ายๆ ในยุคที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบและการแข่งขัน คนกลุ่มนี้อาจเป็นเพียงคนกลุ่มหนึ่งที่หลายคนมองว่าไม่สำคัญ ไม่มีส่วนขับเคลื่อนสังคมใดๆ ซึ่งผมคงมาเขียนอธิบายผู้อ่านไม่ได้ว่าเหตุใดเราจึงควรให้ค่าพวกเขาหรือไม่ให้ค่าพวกเขา จนกว่าเราจะยืนอยู่ในจุดที่ใกล้เคียงกับพวกเขา

สัญญาณจราจรไฟแดงเปลี่ยนเป็นไฟเขียว รถหลายคันเริ่มเคลื่อนตัวไปข้างหน้าจนมอเตอร์ไซด์ของผมมีพื้นที่มากพอที่จะเคลื่อนตัว คนงานหลายชีวิตบนกระเบะคันนั้นกำลังเดินทางไปทำหน้าที่ของเขา ส่วนเด็กนักเรียนกับคุณพ่อก็กำลังไปทำหน้าที่ตามสถานะเช่นกัน

ถนนหนึ่งสายในยามเช้าเต็มไปด้วยชีวิตที่บรรจุความรับผิดชอบและโอกาสที่แตกต่างกันมากมาย แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ เราต่างต้องดิ้นรนต่อชีวิตที่ยังมีลมหายใจและหัดมอบความรู้สึกดีๆ แก่กันเพื่อหล่อเลี้ยงกำลังใจให้ชีวิตดำเนินต่อไป



“คนเราต้องได้รับทั้งปัญญาวิชาการและปัญญาชีวิตด้วย เราต้องเจอกับชีวิต นี่คือเรื่องสำคัญ!”



ช่วงของชีวิต...ต้องรู้จักใช้

“ผมเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง ทำอะไรได้ดีในชีวิต แต่ไม่ฉลาด หลายคนอาจมองว่า คนเรียนจบดอกเตอร์ต้องมีสติปัญญาล้ำเลิศ แต่ผมมีความล้ำเลิศในเรื่องอื่นๆ ผมได้รับปัญญาเอกทางวิชาการก็จริง แต่ผมไม่ได้ปัญญาชีวิต และนี่ย้อนกลับไป มีคำสอนหนึ่งที่พ่อสอนผมมาตั้งแต่เด็กคือ คนเราต้องได้รับทั้งปัญญาวิชาการและปัญญาชีวิตด้วย เราต้องเจอกับชีวิต นี่คือเรื่องสำคัญ แต่ผมรู้ไม่เท่าทันชีวิต ถึงลงเอยด้วยการเจ็บป่วยครั้งใหญ่”

ประโยคที่เขียนถึงนี้เป็นข้อคิดของ ดร.วรทา วัฒนะยังกูร ที่ผมนึกถึง ขณะนอนชมอยู่บนเตียงอย่างโดดเดี่ยวยามป่วยใช้มีหลายความคิดที่ผุดขึ้นมาตอนนอนรักษาดัว หนึ่งในนั้นคือเรื่องของสุขภาพที่ตอนนี้ผมให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง เพราะอะไรนะหรือ การป่วยของผมครั้งนี้ทำให้ผมเรียนรู้ว่า การป่วย

ของคนหนึ่งคนทำให้สมาชิกในครอบครัวและคนที่รักเราป่วยตามไปด้วย พวกเขาออกไปทำงาน แต่กลับไม่สบายใจ และต้องเสียเวลาคอยโทรถามไถ่อาการอยู่เสมอ

การป่วยจำเป็นต้องลาพักรักษาตัว ซึ่งบางครั้งอาจลาแบบไม่มีกำหนด ทำให้เพื่อนร่วมงานต้องรับภาระไปอีกเท่าตัว การป่วยยับยั้งไม่ให้ร่างกายลุกขึ้นมาทำในสิ่งที่อยากทำ นั่นทำให้ผมเข้าใจคนทำงานที่มีความพยายามและความทุ่มเทต่องานที่ทำเป็นอย่างสูง แต่การล้มป่วยหนึ่งครั้ง บางครั้งมันเทียบไม่ได้เลยกับการได้รับคำชมจากการทำงานสิบครั้ง บางคนอาจฟื้นฟูสภาพร่างกายกลับมาได้ แต่ก็ไม่ใช่กับทุกคนเสมอไป

ช่วงที่ร่างกายแข็งแรงและเต็มไปด้วยความปรารถนาอันมากมาย คนวัยหนุ่มสาวไม่รู้จึกคำว่าเหน็ดเหนื่อยและพักผ่อนหลายคนมุ่งหน้าไขว่คว้าสิ่งที่อยากได้ อยากมี อยากเป็นด้วยความกระหายชนิดกล้าได้กล้าเสี่ยง ไม่ว่าจะต้องแลกด้วยสุขภาพก็ตามที จนกระทั่งต้องพบ “จุดเปลี่ยน” บางอย่างในขณะกำลังเดินทางไปสู่ความต้องการเหล่านั้น

ช่วงที่นอนชมอยู่บนเตียงหลายวัน ภาพที่เห็นบ่อยที่สุดคือฝ้าเพดานของห้องนอนเสมือนเป็นท้องฟ้าจำลองสำหรับผู้ป่วย อาการป่วยนี้สอนผมให้รู้จักกับ “ความไม่แน่นอน” ซึ่งทำให้นึกถึงสเตตัสของคุณจิรเดช โสภาสพันธุ์วงศ์ บรรณาธิการบทสัมภาษณ์นิตยสาร *a day* เขาโพสต์สเตตัสไว้ได้อย่างน่าคิดไว้ดังนี้

“วันนี้ผมไปงานศพมา แล้วก็เป็นอย่างอื่นที่ยืนยันว่าเวลาหมดลมหายใจ เราเอาอะไรไปไม่ได้เลย แต่เราฝากอะไรไว้ได้มากมายมหาศาล”

ความคิดของเขาคล้ายคลึงกับความคิดของผมยามป่วยหนัก มันคือความจริงที่สะท้อนออกมาให้ตระหนักถึงการเป็นผู้ให้ในยามที่ลมหายใจยังทำงานอยู่ การตระหนักถึงความสำคัญเหล่านี้มักเกิดขึ้นเมื่อเราอยู่ในสภาวะใกล้หุตหนึ่ง สงบ และบางครั้งก็โศกเศร้า เมื่อมาพินิจพิจารณาการเข้าถึงความจริงเหล่านั้น อาจมาจาก “สติ” ที่เกิดจากสภาวะความสงบภายใน ที่ทำให้ผมค่อยๆ ทบทวนการดำรงอยู่ที่แตกต่างออกไปจากเดิม เหมือนการสร้างภาพยนตร์ชีวิตของตัวเองขึ้นมาหนึ่งเรื่อง แต่ในชีวิตจริง ไม่บ่อยครั้งที่เราจะสังคตเพื่อลุกขึ้นมาดำเนินชีวิตใหม่ให้ดีกว่าเดิม

ในกองถ่ายภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง หลังสิ้นเสียงสังคต ผู้กำกับสั่งให้ผู้ช่วยรีเพลย์ภาพขึ้นจอมอนิเตอร์เพื่อดูการแสดงสยดาของผมจับจ้องบนจอมอนิเตอร์เช่นกัน ผู้กำกับนั่งอยู่ข้างๆ ผม ถามว่า

“คุณรู้ไหมว่า ‘ช่วงใช้’ ของฉากนี่คืออะไร”

“ช่วงใช้?” ผมทวนคำถามกลับ

ผู้กำกับยิ้มรับและค่อย ๆ อธิบายให้ผมฟังถึงช่วงใช้ในฉาก
นั้น...

“ถ้าหากนี้ผู้กำกับต้องการให้พระเอกแสดงความเศร้า
ช่วงใช้ควรอยู่ตรงไหน”

“สีหน้าและน้ำตาครับ” ผมตอบ

“ใช่เลย” ผู้กำกับยิ้ม

“ฉะนั้น คุณสังเกตไหมว่าผู้กำกับจะเน้นช่วงใช้เป็นพิเศษ
เขาจะไม่ได้เน้นสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับช่วงใช้มากนัก”

แม้เป็นบทสนทนาที่น้อย แต่กลับได้ข้อคิดเตือนสติในการ
ใช้ชีวิต ผมจดแ่คคิดนี้ไว้ในกระดาดใบเล็ก และพับมันเก็บไว้ใน
กระเป๋าตังค์ กระทั่งผมมีโอกาสไปชมภาพยนตร์สารคดีเรื่อง
Life Itself เรื่องราวของโรเจอร์ อีเบิร์ต นักวิจารณ์ภาพยนตร์
ฝีปากกล้าที่มีรางวัลพูลิตเซอร์เป็นเครื่องการันตีความสามารถ

นั่นปลายชีวิตของโรเจอร์ต้องต่อสู้กับโรคมะเร็งต่อมไทรอยด์
โดยมีภรรยาคอยดูแล โรเจอร์ไม่สามารถสื่อสารออกมาเป็นเสียง
เหมือนคนทั่วไป เพราะผลกระทบจากโรคมะเร็ง เขาจึงพก
กระดาด ปากกา และคอมพิวเตอร์ติดตัวอยู่เสมอ เครื่องมือ
เหล่านี้ไม่ใช่เป็นเพียงอุปกรณ์ทดแทนความบกพร่องทางการ
สื่อสารเท่านั้น แต่มันเป็นลมหายใจในช่วงท้ายชีวิตของโรเจอร์

ด้วย เพราะโรเจอร์เป็นนักเรียนรู้ นักสังเกตการณ์ นักคิด
นักบันทึก และนักเผยแพร่

แม้ร่างกายของโรเจอร์จะไม่กระฉับกระเฉงเหมือนตอน
หนุ่มๆ แต่ทุกครั้งที่โรเจอร์ฟังเพลง ชมภาพยนตร์ เขามักจะ
หยิบปากกาขึ้นมาเตรียมเขียนความคิดลงบนกระดาษ หรือ
พิมพ์ความคิดบางอย่างลงในบล็อกของเขาอย่างสม่ำเสมอ
เสียงปลายนิ้วสัมผัสแป้นพิมพ์พร้อมกับสายตาที่มุ่งมั่น ได้ส่ง
พลังการใช้ชีวิตและการทำงานให้แก่ผมเป็นอย่างดี รวบรวมว่า
โรเจอร์ป่วยแค่กายภาพเพียงอย่างเดียว

เมื่อนำเรื่องราวของโรเจอร์กลับมาย้อนคิดร่วมกับคำพูด
ของผู้กำกับในวันนั้น พบว่าชีวิตกับภาพยนตร์ช่างคล้ายกัน
แม้โรเจอร์จะเป็นตัวละครในภาพยนตร์ชีวิตประวัติของเขา แต่
แก่นแท้ในการทำงานของโรเจอ์นั้น คือการเป็นผู้กำกับเส้นทาง
ทุกฉากการทำงานและการใช้ชีวิต

หากใครเคยไปดูภาพยนตร์เรื่องนี้ จะได้รับทั้งมุมมอง
ความทุ่มเท และวาทศิลป์อันเร้าร้อนของโรเจอร์ ซึ่งจัดเป็น
อาวุธที่เขาหยิบออกมาใช้ในการทำงานเสมอ นอกจากบริบท
ในการทำงานแล้ว การใช้ชีวิตของโรเจอร์ก็เป็นอีกบทเรียนหนึ่ง
ที่น่าเรียนรู้ โรเจอร์ไม่ได้สวมวิญญาณนักวิจารณ์กับภรรยา ทว่า
โรเจอร์เป็นเพียงชายร่างท้วมน่ารักน่าเอ็นดูคนหนึ่ง ที่ใช้ชีวิต
อันแสนปกติสุขกับภรรยา จนเราต่างไม่เชื่อว่าเป็นตัวตนของ
โรเจอร์อีกด้านหนึ่ง กระทั่งกลุ่มเพื่อนสนิทในบาร์เบียร์ต่างก็ลง

ความเห็นไปในทางเดียวกันว่า แท้จริงแล้ว ชีวิตนอกจอโทรทัศน์ โรเจอร์เป็นคนที่น่ารักมากคนหนึ่ง

สิ่งเหล่านี้คือ “ช่วงใช้” แห่งความสมดุล ที่ผมเห็นในชีวิตของ โรเจอร์ อีเบิร์ต

ท้ายเรื่อง สตีฟ เจมส์ ผู้กำกับ ได้เขียนอีเมลไปหาโรเจอร์ เพื่อต้องการจะดำเนินเรื่องต่อไป แต่อาการป่วยของโรเจอร์ทรุดลง อย่างหนัก โรเจอร์รู้อาการของตนเองเป็นอย่างดี เขาตอบอีเมล กลับไปหาสตีฟสั้นๆ ว่า

“ผมไม่ไหวแล้ว”

โรเจอร์รู้ตัวว่าช่วงใช้ (ชีวิต) ของเขากำลังหมดลง

บนเวที ภรรยาของโรเจอร์สวมชุดสีดำ พร้อมไมโครโฟน หนึ่งตัวที่ขยายความรู้สึกของเธอที่มีต่อโรเจอร์กับน้ำตาที่คลอเบา เล็กน้อย และถ้าใครถามว่าโรเจอร์ใช้ชีวิตจบลงอย่างคุ้มค่าและ สวยงามไหม การลุกขึ้นของคนทั้งหอประชุมพร้อมกับเสียงปรบมือ ให้เกียรติแด่วิญญาณของโรเจอร์ อีเบิร์ต คงเป็นคำตอบที่ชัดเจน

ชีวิตของโรเจอร์จึงเป็นตำราชั้นดี ไม่ว่าจะ เป็นบทเรียน ต่อการทำงาน การใช้ชีวิตคู่ การสร้างกัลยาณมิตร หรือแม้กระทั่ง บทสุดท้ายของชีวิต โรเจอร์ยังรู้จักกำกับ “ช่วงใช้” หน้าที่ของตนเองที่

ค่อยๆ โรยราไปในท้ายที่สุด นี่คือนิยามที่เราควรเรียนรู้และเข้าใจ
เสมือนปริศนาหนึ่งใบที่รอการส่งต่อไปพร้อมกับลมหายใจสุดท้าย
เพื่อให้บทเรียนเหล่านี้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ให้ถึงที่สุด

ขณะที่เรากำลังกอบโกยความสุขใส่ตัวเอง คงไม่ใช่เรื่อง
ผิดแปลกประการใด เพราะนั่นคือ “ช่วงใช้” ที่เราต้องใช้มันขับเคลื่อน
ชีวิตให้เดินไปข้างหน้า ทว่าเราก็ไม่ควรลืมที่จะคืนอะไรบางอย่าง
กลับไปด้วยเช่นกัน เพราะภาพยนตร์หนึ่งเรื่องที่เราสร้างขึ้น เป็น
ธรรมชาติที่มีฉากเปิดย่อมต้องมีฉากปิด มีการกอบโกยย่อมต้อง
มีการให้คืน สุดท้ายแล้วมันสามารถเป็นอะไรก็ได้ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ
ที่เจตนาของเรา และที่สำคัญกว่านั้น เราไม่ควรรอโอกาสจนร่างกาย
กับลมหายใจใกล้ที่จะหยุดนิ่ง ทำอะไรได้ก็ลงมือทำ เพราะความ
ไม่แน่นอนซุกซ่อนอยู่ในทุกจังหวะของชีวิต และมันพร้อมที่จะโผล่
ขึ้นมาทุกเมื่อในยามที่จิตใจและร่างกายของเราอ่อนแอ